

Кучерова Г.Ю.

доктор економічних наук, доцент, кафедра економіки
Класичного приватного університету, м. Запоріжжя

Kucherova Hanna

Doctor of Economics, Associate Professor, Department of Economics
Classical Private University, Zaporizhzhia

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СЕКТОРІВ БІЗНЕСУ І НАУКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

FINANCIAL AND ECONOMIC PERFORMANCE OF THE BUSINESS AND SCIENTIFIC SECTORS OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE CHALLENGES OF THE TIME

У статті акцентовано увагу на важливості фінансового становища для розвитку секторів національної економіки в умовах інноваційних викликів сучасності. Узагальнено дані ключових фінансово-економічних показників та оцінено фінансово-економічну результативність секторів бізнесу та науки національної економіки засобами фінансового аналізу з метою визначення фінансового потенціалу та потреб дофінансування. Доведено ліквідність переважної більшості галузей України, але наявна проблема з покриттям поточних зобов'язань власними грошима та їх еквівалентами. Визначено, збитковими є сектори постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання, каналізації, поводження з відходами. Рівень показників професійної, наукової та технічної діяльності забезпечує поточне функціонування, але є недостатнім для розвитку суб'єктів господарювання. Незважаючи на ліквідність та платоспроможність сектору освіти, рентабельність чистого прибутку знизилася. Відзначено, ефективність між секторної взаємодії є можливість підвищити засобами синтезу самоорганізації суб'єктів господарювання та державної підтримки.

Ключові слова: види економічної діяльності, бізнес, наука, освіта, фінансово-економічні показники.

В статье акцентировано внимание на важности финансового положения для развития секторов национальной экономики в условиях инновационных вызовов современности. Обобщены данные ключевых финансово-экономических показателей и оценено финансово-экономическую результативность секторов бизнеса и науки национальной экономики средствами финансового анализа с целью определения финансового потенциала и потребностей дофинансирования. Доказана ликвидность подавляющего большинства отраслей Украины, но имеется проблема с покрытием текущих обязательств собственными деньгами и их эквивалентами. Определено, убыточными являются сектора поставки электроэнергии, газа и кондиционированного воздуха, водоснабжения, канализации, обращения с отходами. Уровень показателей профессиональной, научной и технической деятельности обеспечивает текущее функционирование, но недостаточен для развития субъектов хозяйствования. Несмотря на ликвидность и платежеспособность сектора образования, рентабельность чистой прибыли снизилась. Отмечено, эффективность между секторной взаимодействия является возможность повысить средствами синтеза самоорганизации субъектов хозяйствования и государственной поддержки.

Ключевые слова: виды экономической деятельности, бизнес, наука, образование, финансово-экономические показатели.

The article focuses on the importance of the financial situation for the development of sectors of the national economy in the context of the innovative challenges of our time. Now the leaders of the developed countries of the world see only dialogue and cooperation between business, science, society and government as constructive. It is the scientific and practical approach in the context of political and public support that acts as the driving force behind the transformation of the strategic development of the economy in the new economic conditions. However, the financial condition of business entities in all types of economic activity remains an extremely difficult issue, which hinders the realization of the potential of the national economy. The data of key financial and economic indicators were gen-

eralized and the financial and economic performance of the business and science sectors of the national economy was assessed by means of financial analysis in order to determine the financial potential and needs for additional financing. The liquidity of the overwhelming majority of Ukrainian industries has been proven, but there is a problem with covering current liabilities with own money and their equivalents. Agriculture, forestry, fisheries, water supply, sewerage, waste management, information and telecommunications, financial and insurance activities, real estate transactions, education are solvent. The share of net profit in sales is insignificant, but it is growing, decreasing only in education, agriculture, forestry, fisheries, and the processing industry. Unprofitable sectors are the supply of electricity, gas and conditioned air, water supply, sewerage, waste management. The level of key financial indicators of professional, scientific and technical activities ensures the current functioning, but is insufficient for the development of business entities. The education sector is more financially stable and stable than the professional, scientific and technical sector; however, despite the liquidity and solvency of the education sector, the net profit margin decreased during the study period. It is noted that the efficiency of intersectoral interaction can be increased by means of the synthesis of self-organization of business entities and state support.

Keywords: types of economic activity, business, science, education, financial and economic indicators.

Постановка проблеми. Національна економіка за останні роки функціонує і розвивається в принципово нових умовах господарювання, враховуючи гібридну війну, пандемію, політичну кризу та звісно, соціально-економічні дисбаланси як наслідок попередніх досягнень, так і впливу поточних кризових явищ. Втім, вектор реформ націлений на нові виклики інноваційного розвитку світу [7], що вимагає перегляду принципів функціонування та переосмислення якості розвитку держави. Наразі лідери розвинутих країн світу вбачають конструктивним лише діалог та співпрацю між бізнесом, наукою, суспільством та владою. Саме науково-практичний підхід в умовах політичної та суспільної підтримки виступає рушійною силою трансформації стратегічного розвитку економіки в нових умовах господарювання. Втім, вкрай складним питанням залишається фінансовий стан суб'єктів господарювання за всіма видами економічної діяльності, що стримує реалізацію потенціалу національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічний базис міжсекторної взаємодії розвинуто у роботах Л. Абалкіна, М. Афанасьєва, В. Варнавського, З. Варналія, А. Гальчинського, В. Ігнатова, Ю. Колесникова, М. Чумаченка, А. Чухна, С. Юрія та інших. Окремо увагу приділено тристоронньому договору між владою, бізнесом та суспільством, його перевагам та недолікам у роботах О. Грішної, Є. Лібанової, А. Нуртдінової, О. Уманського та інших. Соціальне партнерство між наукою та бізнесом вивчали Т. Балужева, О. Вінніков, А. Данилов, А. Зінченко, І. Поправка, А. Ташкінов, Н. Шевелєв та ін. Втім, незважаючи на перспективність взаємодії влади, бізнесу, суспільства, громад та науки, фінансові питання завжди стримують та обмежують їх розвиток [1; 3–6], що потребує системного моніторингу.

Постановка завдання. Оцінено фінансово-економічну результативність секторів бізнесу та науки національної економіки засобами фінансового аналізу з метою визначення фінансового потенціалу та потреб дофінансування.

Вклад основного матеріалу дослідження.

Вхідні дані дослідження формують динамічні ряди ключових фінансових показників за видами економічної діяльності секторів бізнесу та науки національної економіки, зокрема поточної та абсолютної ліквідності, коефіцієнта автономії, рентабельності активів та чистої маржі. Період дослідження обрано 2015–2019 рр. Інформаційною базою даних виступила аналітична система для комплаєнса, аналізу ринків, ділової розвідки і розслідувань Youcontrol [8].

Отже, розглянемо обрані фінансові показники за видами економічної діяльності з метою визначення фінансового потенціалу та потреб дофінансування, рис. 1–14.

За даними рис. 1 встановлено, що добувна промисловість України неспроможна забезпечити короткострокові зобов'язання (окрім 2018 р.), оскільки значення поточної ліквідності < 100%. Також,

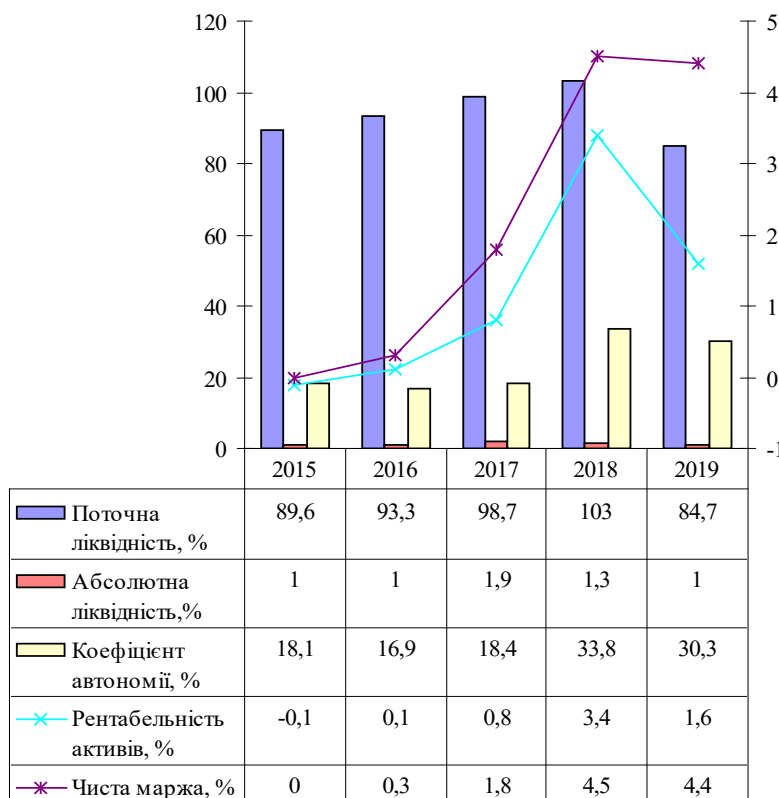

Рис. 1. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів

Держава та регіони

значення швидкої ліквідності <20%, тому грошей та їх еквівалентів недостатньо для забезпечення поточних зобов'язань суб'єктів сектору. Значення коефіцієнта автономії <50%, тому комплекс сектор характеризується як неплатоспроможний. Втім, рентабельність чистого прибутку зростає з 0% у 2015 р. до 4,4% у 2019 р.

За даними рис. 2 переробна промисловість спроможна забезпечити короткострокові зобов'язання, значення швидкої ліквідності >100%, проте не власними грошима та їх еквівалентами. Значення абсолютної ліквідності <20%. Платоспроможність

галузі стрімко зростає, проте не досягла нормативного значення. Рентабельність прибутку знизилася майже в двічі за досліджуваний період і ставить у 2019 р. 1,7%.

Ліквідність сільського господарства знижується, але станом на 2019 р. значення показників перевищує нормативне значення більше ніж у двічі. Втім власних коштів сектору не вистачає на забезпечення поточних зобов'язань. В цілому, сектор є платоспроможним, запас фінансової стійкості міцний. За умов виявлення унікальних суб'єктів чи технологій, може стати об'єктом для інвестування.

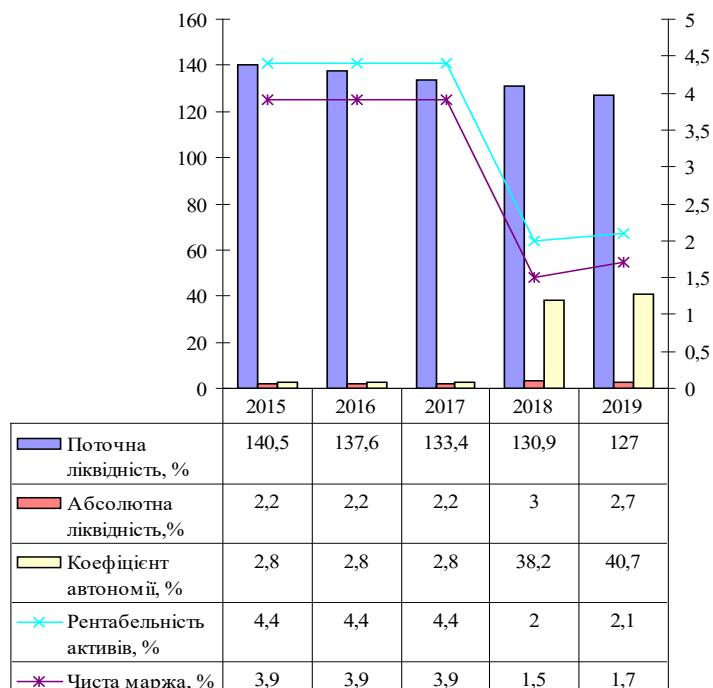

Рис. 2. Переробна промисловість

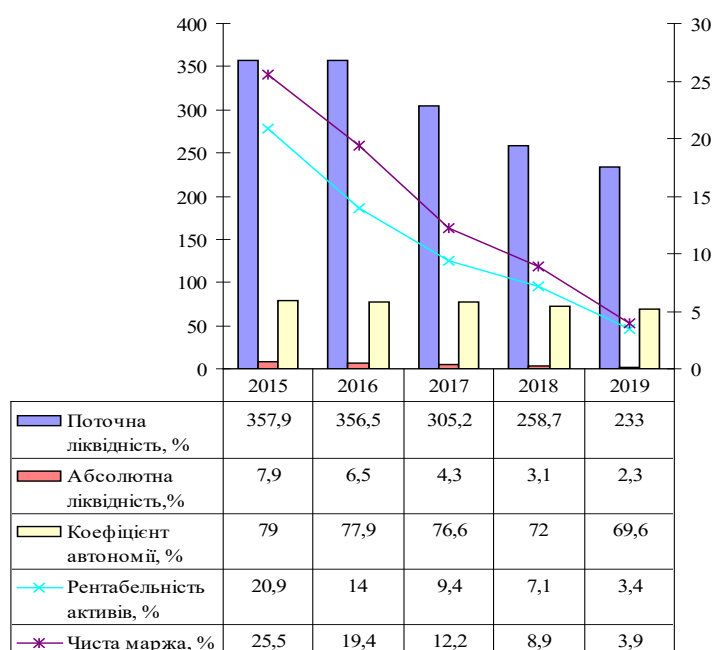

Рис. 3. Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство

Сектор торгівлі та ремонту забезпечує короткострокові зобов'язання, але грошей та їх еквівалентів недостатньо для забезпечення поточних зобов'язань. Сектор характеризується як неплатоспроможний, хоча чиста маржа поступово зростає з рівня 0,7% у 2015 р. до 1,1% у 2019 р.

Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність продемонстрували у короткостроковому періоді ліквідність лише у 2017-2018 роках. Поточні зобов'язання сектором не забезпечено.

Платоспроможність сектору не досягла нормативного значення, при цьому рентабельність прибутку зросла в тричі, з рівня 0,4% у 2015 р. до рівня 1,2% у 2019 р.

Короткострокові зобов'язання сектор тимчасового розміщування й організації харчування покриває майже весь досліджений період. Втім поточні зобов'язання власними грошима – ні. Платоспроможність сектору недостатнього рівня. Рентабельність чистого прибутку несуттєва, 0,6% у 2019 р., проте за досліджуваний період зросла в тричі.

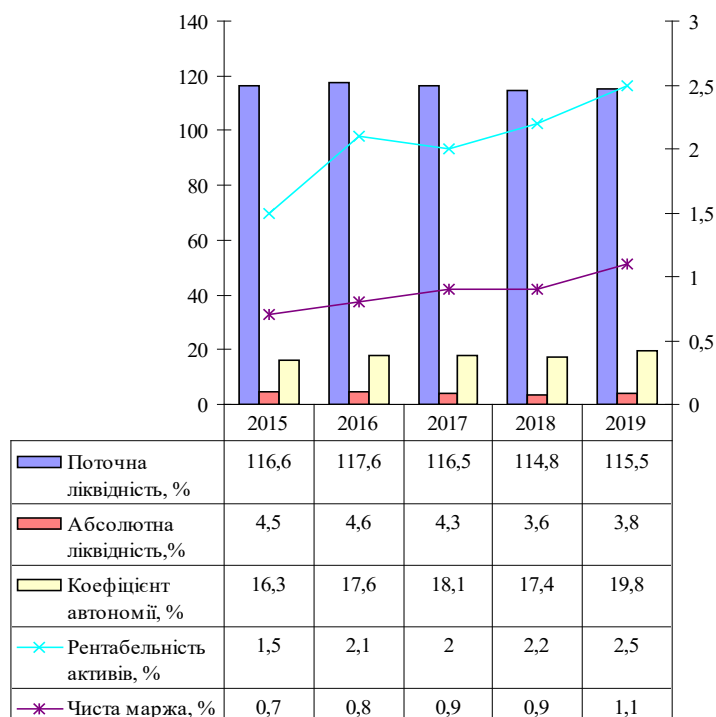

Рис. 4. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів

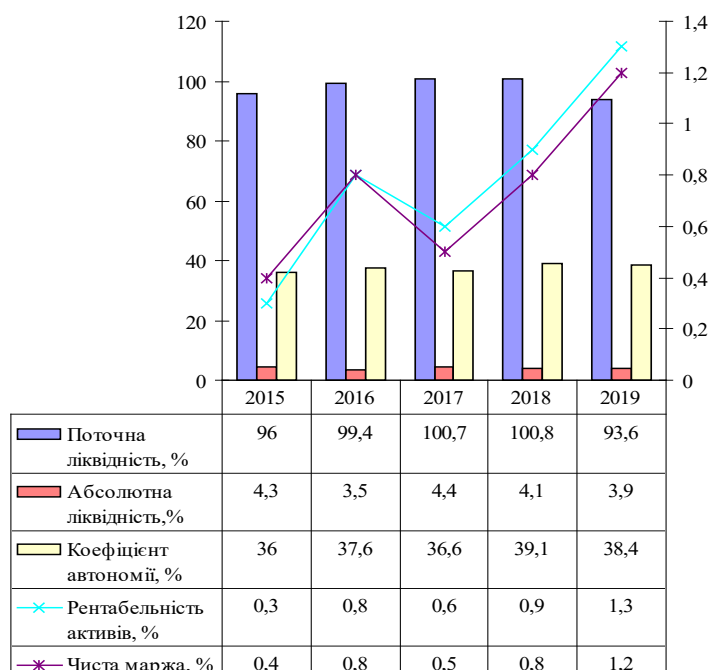

Рис. 5. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність

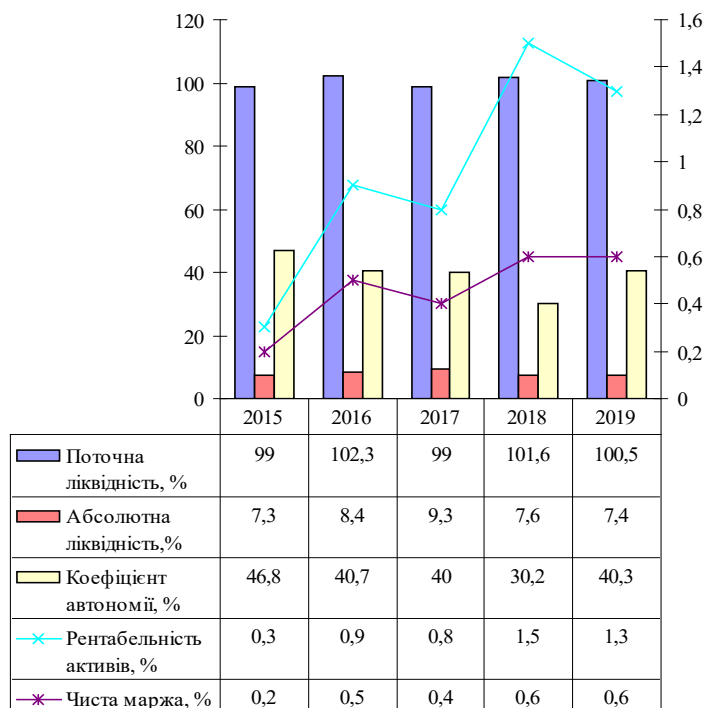

Рис. 6. Тимчасове розміщення й організація харчування

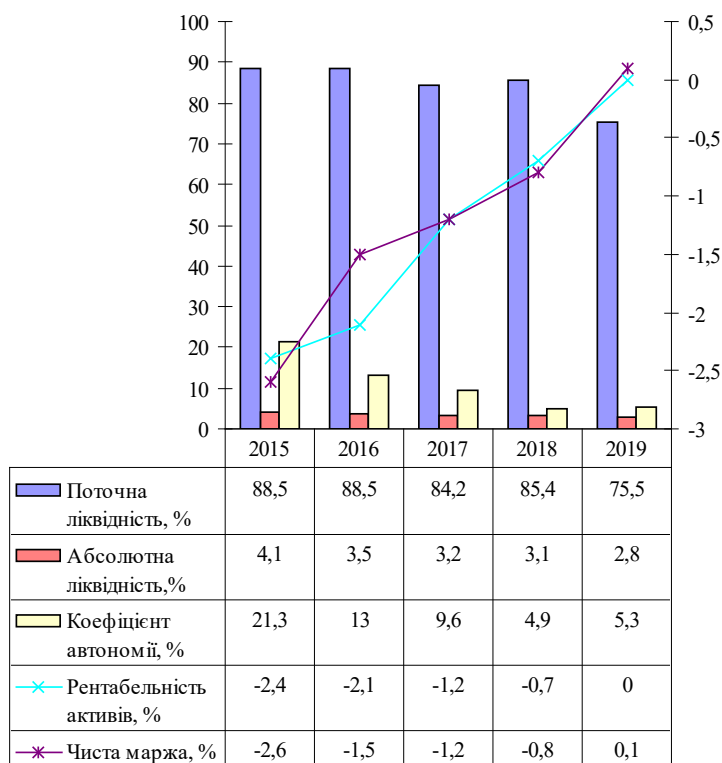

Рис. 7. Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря

Сектор постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря за показниками ліквідності та платоспроможності не досяг нормативних значень. Присутня збитковість діяльності протягом досліджуваного періоду. Динаміка значень показників низхідного характеру.

На тлі недосягнення нормативних значень ліквідності, сектор водопостачання; каналізація, поводження з відходами є платоспроможним. Втім, за період дослідження наявна збитковість діяльності і тільки у 2019 р. чиста маржа досягає 0%.

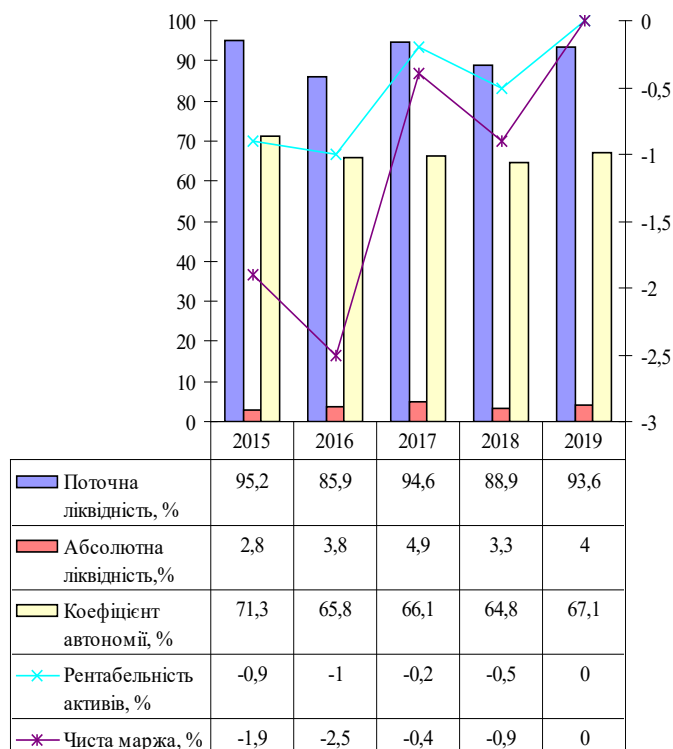

Рис. 8. Водопостачання; каналізація, поводження з відходами

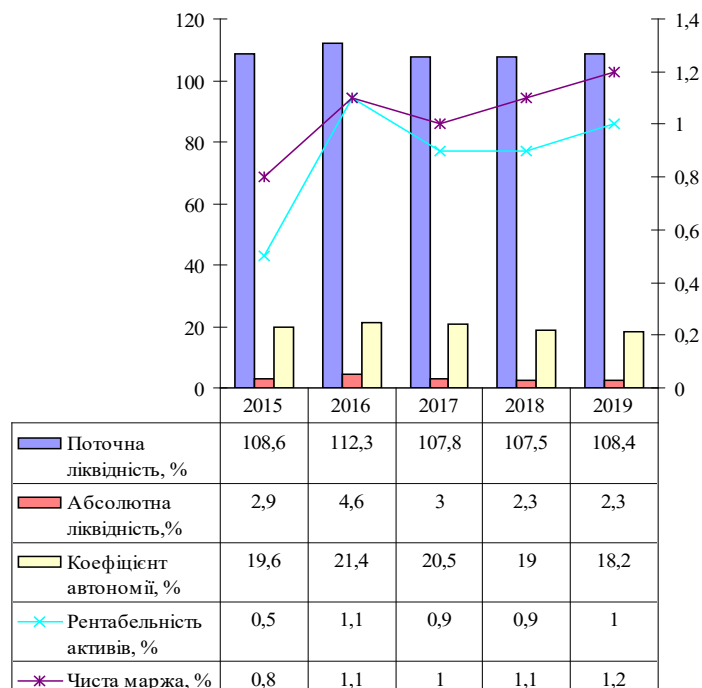

Рис. 9. Будівництво

Сектор будівництва забезпечує короткострокові зобов'язання, проте власними грошима не покриває поточні зобов'язання. Також, сектор характеризується неплатоспроможністю протягом досліджуваного періоду. Чиста маржа сектору незначна та за період дослідження, проте зросла на 50% і досягла значення 1,2% у 2019 р.

Сектор інформації та телекомунікації забезпечує короткострокові зобов'язання, але покрив поточні

зобов'язання власними грошима лише у 2019 р. Платоспроможність сектору знизилася та у 2019 р. значення показника не досягло нормативної межі. Прибутковість зросла з рівня 1,1% у 2015 р. до 3,3% у 2019 р.

Нормативний показник поточної ліквідності значення показників сектору фінансів та страхової діяльності перевищують у кілька разів, проте власними грошима у 2019 р. поточні зобов'язання сектором не

Держава та регіони

забезпечено. Загалом, сектор є достатньо платоспроможним. Рентабельність прибутку протягом досліджуваного періоду коливається і становить 1,9% у 2019 р.

Сектор операцій з нерухомим майном є ліквідним та платоспроможним, проте не покрив поточні зобов'язання власними грошима протягом всього

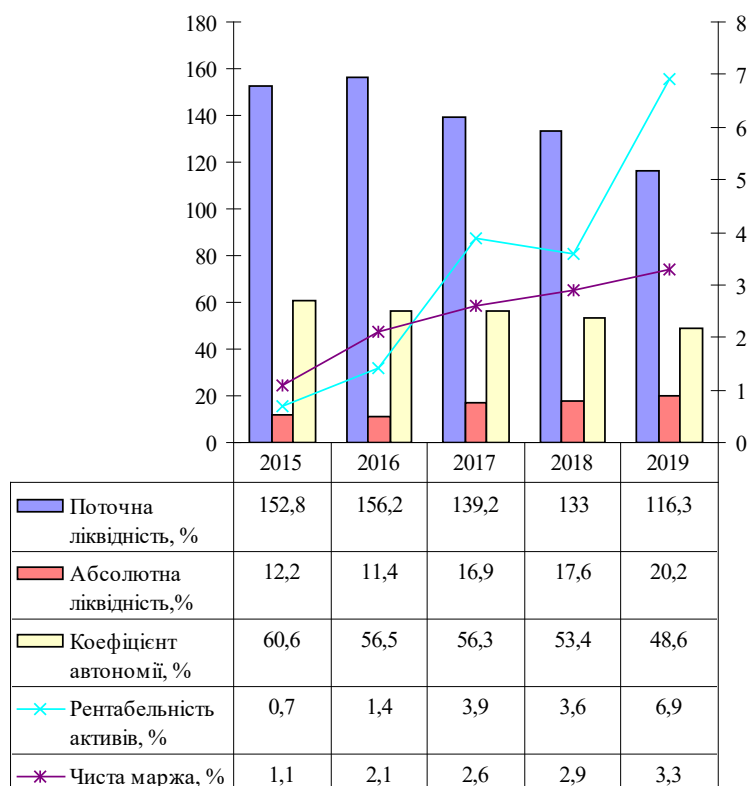

Рис. 10. Інформація та телекомунікації

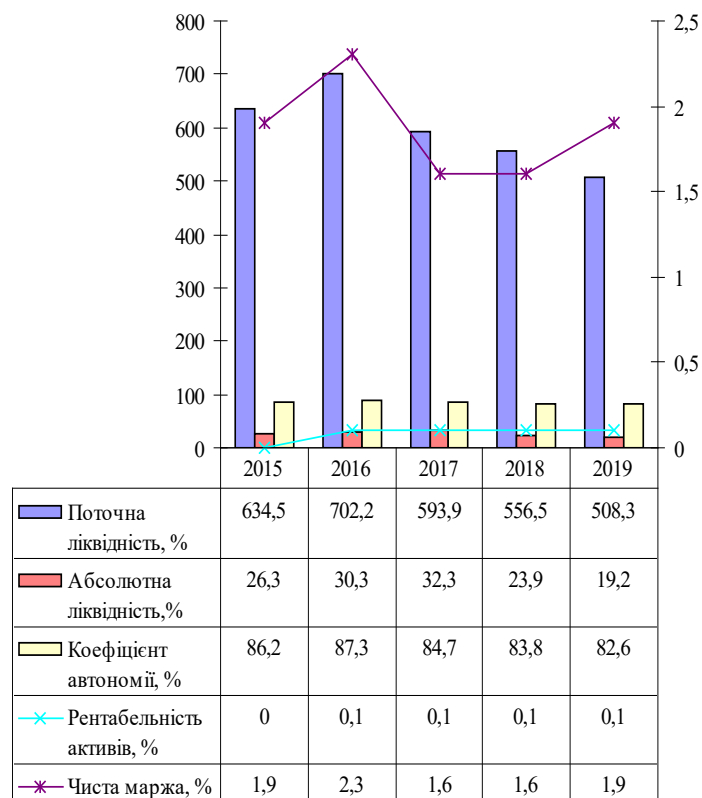

Рис. 11. Фінансова та страхова діяльність

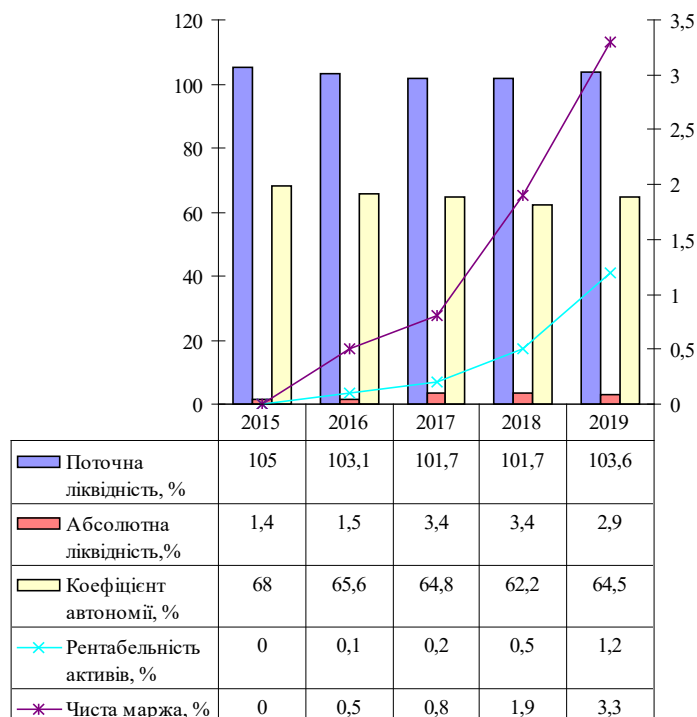

Рис. 12. Операції з нерухомим майном

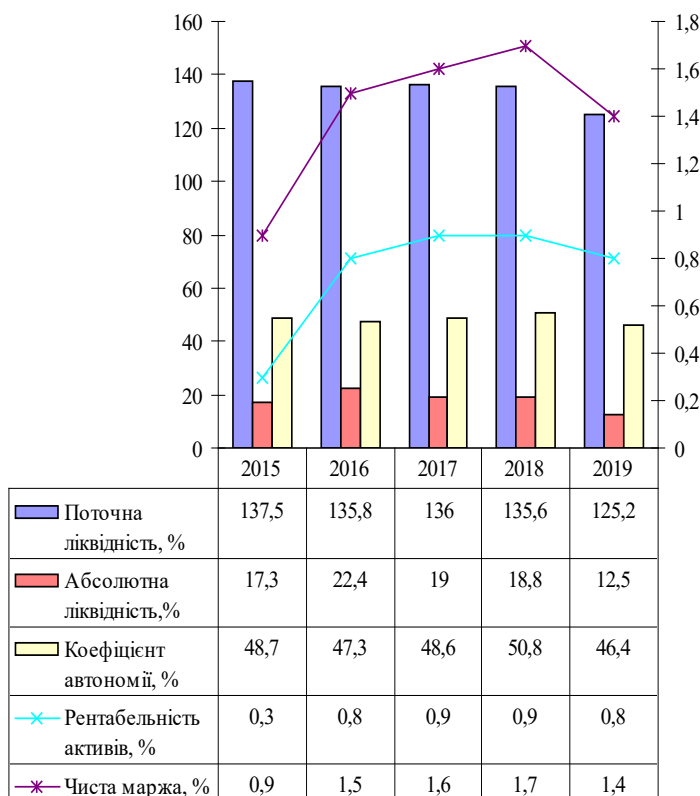

Рис. 13. Професійна, наукова та технічна діяльність

періоду дослідження. Частка чистого прибутку у продажах зростає з 0% у 2015 р. до 3,3% у 2019 р.

Протягом періоду дослідження сектор професійної, наукової та технічної діяльності є ліквідним. Втім покрив поточні зобов'язання власними гроши-

ма лише у 2016 р., а досяг платоспроможності лише у 2018 р. Прибутковість сектору зростає з 0,9% у 2015 р. до 1,4% у 2019 р.

Незважаючи на ліквідність та платоспроможність сектору освіти, рентабельність чистого прибутку зни-

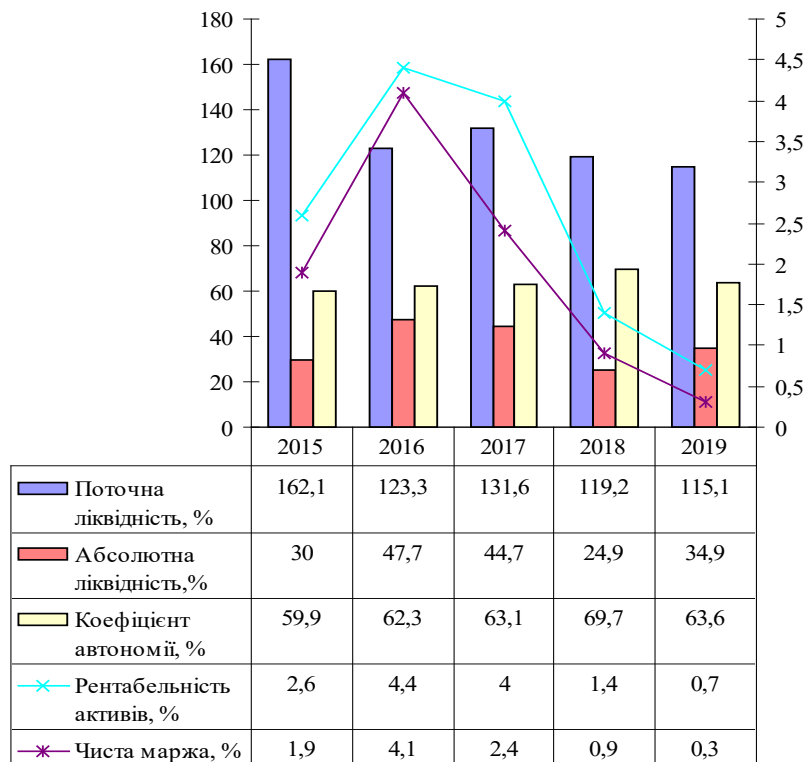

Рис. 14. Освіта

зилася з 1,9% до 0,3% за період дослідження, що є критичним для розвитку суб'єктів господарювання даного сектору та науки в цілому.

Висновки. Загалом, можна стверджувати про ліквідність переважної більшості галузей України, але наявна проблема з покриттям поточних зобов'язань власними грошима та їх еквівалентами. Платоспроможними є сільське, лісове, рибне господарства, водопостачання, каналізація, поводження з відходами, інформація та телекомунікації, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, освіта. Частка чистого прибутку у продажах незначна, але зростає, знижується лише в освіті, сільському, лісовому, рибному господарствах, переробній промисловості. Збитковими є галузі постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання, каналізації, поводження з відходами. Рівень ключових фінансових показників професійної, наукової та технічної діяльності забезпечує поточне функціонування, але є недостатнім для розвитку суб'єктів господарювання. Сектор освіти більш фінансово стабільний та міцний ніж сектор професійної, наукової та технічної діяльності, що потребує уваги зі сторони влади.

Таким чином, для реалізації стратегічних заходів міжсекторної взаємодії, вкрай необхідно забезпечити позитивні тенденції значень ключових фінансово-економічних показників засобами синтезу самоорганізації суб'єктів господарювання та державної підтримки. Інакше на тлі фінансової неспроможності питання якості та розвитку не стануть пріоритетними.

Бібліографічний список:

1. Тимошенко О.В. Конкурентоспроможність національної економіки: теоретико-методологічні аспекти. 2017. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/26-1-2017/3.pdf> (дата звернення: 28.04.2020).
2. Індикатори науки та інновацій: міжнародні стандарти та практики їх використання в Україні : колективна монографія /за наук. ред. д. е. н., проф. І.Ю. Єгорова ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2016. 156 с.
3. Омельченко Р.В. Інноваційна складова структурних реформ у формуванні глобальної конкурентоспроможності : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2014. 332 с.
4. Холявко Н., Гонга С., Дубина М. Освітні детермінанти формування ментального простору трансформації структури національної економіки : монографія. Чернівці : Видавець Бригинець О.В., 2019. 344 с.
5. Волкова Н.А. Аналітична оцінка фінансового стану підприємств сільського господарства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування.* 2018. № 4(86). С. 3–7.
6. Павлюк А.П., Медведкова Н.С. Щодо особливостей та напрямів стимулювання інвестиційної діяльності підприємств у післякризовий період. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/1053> (дата звернення: 19.03.2020).
7. Kucheroва Н., Los V. Trajectory of development of innovative activity of enterprises in the conditions of transformation of state strategic governance. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic Sciences*, 3(47), 33–38. 2020. Retrieved from: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/economics/article/view/1405>
8. Офіційний сайт аналітичної системи для комплаенса, аналізу ринків, ділової розвідки і розслідувань Youcontrol. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

References:

1. Timoshenko O.V. (2017). Konkurentospromozhnist nacionalnoyi ekonomiki: teoretiko-metodologichni aspekti. [Competitiveness of the national economy: theoretical and methodological aspects]. Available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/26-1-2017/3.pdf> (accessed 28 August 2020).
2. Yehorova I.Iu (ed) (2016) Indykatory nauky ta innovatsii: mizhnarodni standarty ta praktyky yikh vykorystannia v Ukraini [Indicators of science and innovation: international standards and practices of their use in Ukraine]. NAN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy". Kyiv, 156 p
3. Omelchenko R.V. (2014) Innovatsiina skladova strukturnykh reform u formuvanni hlobalnoi konkurentospromozhnosti: monohrafiia [Innovative component of chemical reforms in the formation of global competitiveness] Nizhyn: TOV "Vydavnytstvo "Aspekt-Polihraf", 332 p.
4. Kholiavko, N., Honta, S., Dubyna, M. (2019) Osvitni determinanty formuvannia mentalnoho prostoru transformatsii struktury natsionalnoi ekonomiky [Educational determinants of the mental space formation of the structure transformation of national economy]. Chernihiv: Vydavets Bryhynets O.V. (in Ukrainian)
5. Volkova N.A. (2018) Analytic assessment of the agricultural enterprises's financial condition. *Bulletin of Zhytomyr State Technological University. Series: economics, management and administration*, no. 4(86), pp. 3–7.
6. Pavliuk A.P., Miedviedkova N.S. (2020) Shchodo osoblyvostei ta napriamiv stymuliuвання investytsiinoi diialnosti pidpriemstv u pislakryzovyi period [On the features and directions of stimulating the investment activity of enterprises in the post-crisis period]. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1053> (accessed 19 August 2020). (in Ukrainian)
7. Kucherova H., Los V. (2020) Trajectory of development of innovative activity of enterprises in the conditions of transformation of state strategic governance. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic Sciences*, 3(47), 33–38. Available at: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/economics/article/view/1405>
8. Ofitsiynyi sait analitychnoi systemy dlia komplaensa, analizu rynkiv, dilovoi rozvidky i rozsliduvan Uoucontrol [Official site of the analytical system for compliance, market analysis, business intelligence and investigations Youcontrol]. Available at: <https://youcontrol.com.ua/> (accessed 28 August 2020). (in Ukrainian)